

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość

GOLA WĄSOSKA

i Podmieście (przysiółek)

1. Nazwa

**Historyczny układ ruralistyczny wsi
wraz z przysiółkiem**

2. Czas powstania

1765 – 1787, 1945

9. Materiały
graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

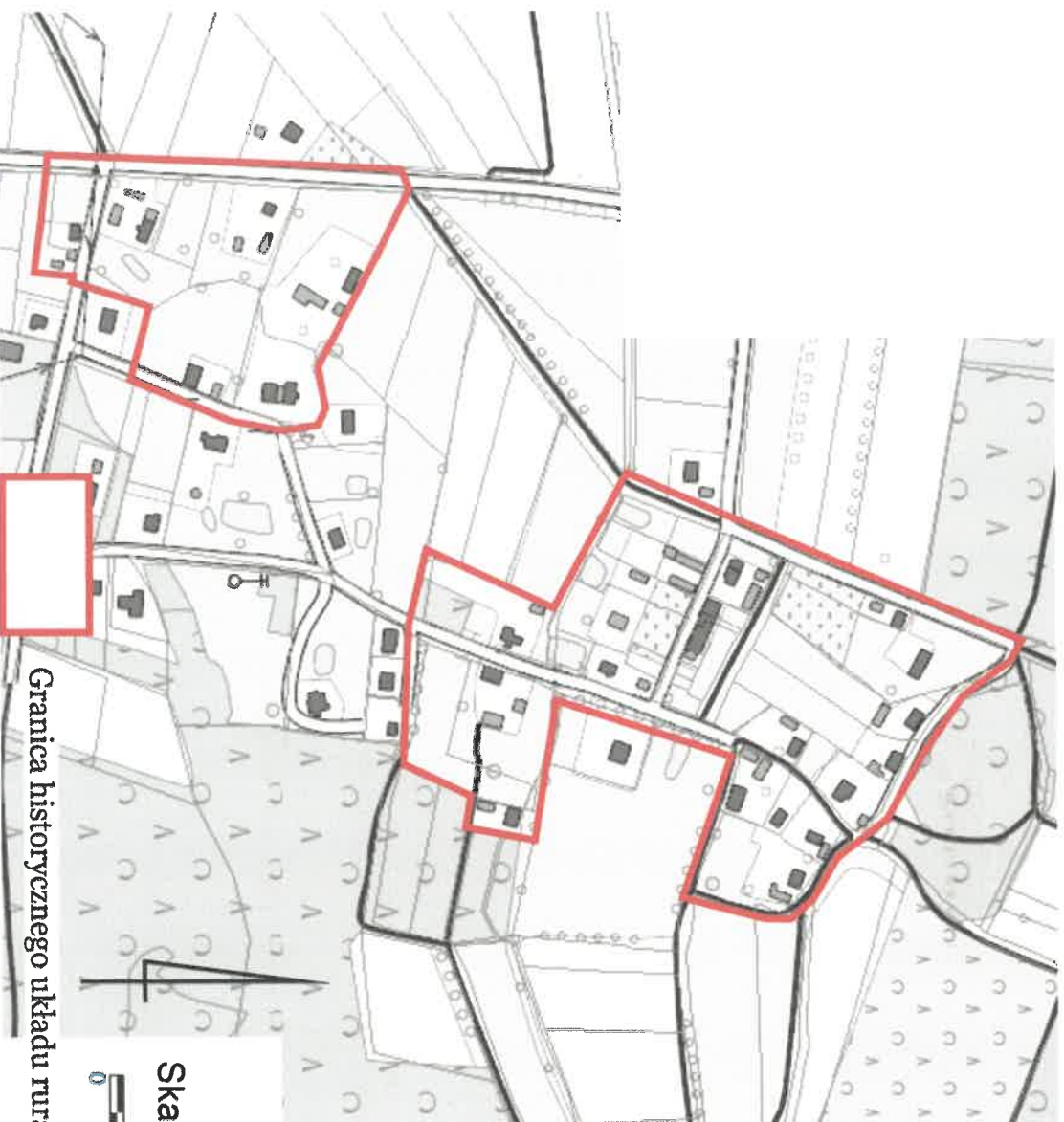
Gmina **WĄSOSZ**

6. Współrzędne geograficzne

51°35'14"N 16°41'59"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
4

Skala 1:5000

0 50 100m

Granica historycznego układu ruralistycznego wsi.

Poprzednie nazwy miejscowości: Gohle (1787), Gahle, Gohle (1845).
Przysiółek Goli Wąsoskiej: Podmieście - Stadtvorwerk (1787).

Historia wsi i dóbr: Gola Wąsoska jest osadą o rodowodzie nowożytnym. W latach 1765 - 1787 odnotowano na jej terenie: 5 - 8 kmieci, 3 - 8 zagrodników oraz 1 chatupniuka. Wówczas na terenie wsi funkcjonował dom gminny. Liczba mieszkańców wynosiła 85. Gola wchodziła w skład domeny królewskiej w Wąsoszu. Około poł. XIX w. we wsi znajdowało się 20 domów, wiatrak i cegielnia dominialna. Ogólna liczna ludności w tym czasie wynosiła 151 osób. **Przysiółek – Podmieście (Stadtvorwerk)** w okresie 1830 - 1845 posiadał 40 domów, 2 folwarki – zwane dużym i małym, 6 wiatraków, dominialny browar, gorzelnię oraz 344 mieszkańców. Poza hodowlą owiec i bydła rozwój Podmieścia przebiegał w oparciu o lokalny przemysł browarniano - gorzelniany oraz rzemiosło i handel.

Gola Wąsoska o luźnym układzie zabudowy rozwinęła się przy lokalnej drodze Wąsosz – Sułów Wielki. W skład miejscowości wchodzi kilka domów, o charakterze jednorodziennym. Zabudowania sąsiadują z dużymi kompleksami leśnymi.

Bibliografia:

- Adressbuch des Grundbesitzes in der Provinz Schlesien, Berlin 1937
- Buße S., Eisenbahnen in Schlesien, Egglham 1989
- Knie J., Alphabetisch-statistisch-topographische Ubersicht der Dorfer, Flecken, Stadte und anderen Orte der königliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845
- Kwartalnik Górowski 1/2003, red. Z. Hanulak, Góra 2003
- Regesty Śląskie, red. W. Korta, t. 1 (1943-1948), Wrocław 1975 ; t. 2 (1949-1954), Wrocław 1983; t. 3 (1955-1957), Wrocław 1990; t. 4 (1958-1959), Wrocław (Bez daty wydania); t. 5 (1960), Wrocław 1992
- Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław 1984
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, Wąsosz 2000
- Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Bd 1-13, 1786

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.